

**TERMINY PRZEDAWNIENIA
A NEUTRALNOŚĆ SYSTEMU VAT
W ORZECZNICTWIE TRYBUNAŁU
SPRAWIEDLIWOŚCI UE**

Perspektywa pewności prawa

Agata Ćwik-Bury

TERMINY PRZEDAWNIENIA A NEUTRALNOŚĆ SYSTEMU VAT W ORZECZNICTWIE TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI UE

Perspektywa pewności prawa

Agata Ćwik-Bury

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

SERIA **MONOGRAFIE**

Stan prawny na 28 października 2019 r.

Recenzent

Dr hab. Agnieszka Olesińska, prof. UMK w Toruniu

Wydawca

Grzegorz Jarecki

Redaktor prowadzący

Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne

Dagmara Wachna

Projekt okładek serii

Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2019

ISBN 978-83-8187-170-9

ISSN 1897-4392

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Mojej córce Jagdzie

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	11
Wstęp	15
Rozdział I	
Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej a wykładnia przepisów dotyczących podatku od wartości dodanej.....	21
1. Unia Europejska. Porządek prawny UE.....	21
2. Zasady prawa unijnego	26
2.1. Uwagi ogólne.....	26
2.2. Zasada efektywności.....	32
2.3. Zasada pierwszeństwa	34
2.4. Zasada bezpośredniego skutku	38
3. Harmonizacja prawa materialnego.....	40
4. Autonomia proceduralna państw członkowskich	43
5. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej.....	47
5.1. Uwagi ogólne.....	47
5.2. Status i znaczenie orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości UE	49
5.3. Procedura prejudycjalna.....	52
6. Podsumowanie.....	55
Rozdział II	
Wspólny system podatku od wartości dodanej	57
1. Uwagi ogólne.....	57
2. System podatku od wartości dodanej – regulacje unijne ...	58

3. System podatku od wartości dodanej – regulacje krajowe	62
4. Konstrukcja podatku od wartości dodanej	63
4.1. Cechy podatku od wartości dodanej	63
4.2. Neutralność podatku od wartości dodanej	66
4.3. Prawo do odliczenia	69
4.4. Powstanie a wykonanie prawa do odliczenia	71
4.5. Wyłączenia i ograniczenia prawa do odliczenia	76
4.6. Korekta odliczeń	77
5. Stosunek prawnopodatkowy w podatku od wartości dodanej	79
5.1. Uwagi ogólne	79
5.2. Stosunek prawnopodatkowy	80
5.3. Stosunek prawnopodatkowy w VAT	82
5.3.1. Status organu podatkowego	85
5.3.2. Status podatnika	86
6. Podsumowanie	87

Rozdział III

Przedawnienie jako instrument realizacji zasady pewności

prawa	89
1. Pewność prawa	89
1.1. Koncepcja pewności prawa	89
1.2. Tradycyjne postrzeganie a unijny wymiar pewności prawa	93
1.3. Pewność prawa jako zasada prawa unijnego	95
2. Przedawnienie	98
2.1. Uwagi ogólne	98
2.2. Przedawnienie w prawie unijnym	100
2.3. Przedawnienie w krajowym prawie podatkowym	103
2.3.1. Konstytucyjne podstawy przedawnienia	103
2.3.2. Konstrukcja prawna przedawnienia	105
2.3.3. <i>Ratio legis</i> przedawnienia. Funkcje	107
2.3.4. Przedawnienie obowiązku podatkowego (prawa do wymiaru)	111
2.3.5. Przedawnienie zobowiązań podatkowych. Standard konstytucyjny	115
2.3.6. Przedawnienie w podatku od towarów i usług	120

2.4. Przedawnienie a równowaga budżetowa	125
3. Podsumowanie.....	130

Rozdział IV

Unijny standard terminów przedawnienia w podatku od

wartości dodanej.....	131
1. Sprawa unijna a uprawnienie unijne.....	131
2. Zasada procedur krajowych. Środek krajowy	134
3. Prawo do zwrotu podatku pobranego niezgodnie z prawem Unii Europejskiej.....	135
4. Zasada efektywnej ochrony prawnej	140
5. Unijny standard efektywnej ochrony prawnej.....	142
6. Terminy przedawnienia w podatku od wartości dodanej – identyfikacja standardu unijnego	147
6.1. Uwagi ogólne.....	147
6.2. Rozsądny termin – kryteria.....	148
6.2.1. Warunek równoważności.....	148
6.2.2. Warunek skuteczności	154
6.2.3. Relacja pomiędzy warunkami równoważności i skuteczności.....	159
6.2.4. Aspekt kontekstualny.....	160
6.3. Rozsądny termin a deficyt realnej ochrony prawnej....	161
7. Mechanizmy usuwania kolizji pomiędzy terminami krajowymi a prawem UE.....	166
7.1. Wykładnia zgodna – efektywność w ramach procedur krajowych	166
7.2. Metoda Simmenthal – efektywność poza granicami procedur krajowych	169
8. Podsumowanie.....	173

Rozdział V

Krajowe terminy przedawnienia a standard unijny –

praktyka wymiaru sprawiedliwości.....	175
1. Uwagi ogólne.....	175
2. Artykuł 86 ust. 13 u.p.t.u. a standard unijny.....	176
2.1. Wątpliwości co do zgodności z prawem unijnym	176

2.2. Zasada równoważności. Porównywalność sytuacji prawnej.....	179
2.2.1. Uwagi ogólne.....	179
2.2.2. Równoważność – podatnik i organ podatkowy...	180
2.2.3. Równoważność – porównywalność sytuacji podatników.....	181
2.3. Praktyka sądowa.....	188
3. Prawo do zwrotu nienależnie pobranego podatku od towarów i usług a krajowe terminy przedawnienia.....	193
3.1. Zwrot podatku od towarów i usług pobranego niezgodnie z prawem UE.....	193
3.2. Sprawa C-500/16. Pomiedzy efektywnością prawa UE a pewnością prawa.....	195
3.2.1. Stan faktyczny.....	195
3.2.2. Pytanie prejudycjalne.....	197
3.2.3. Wyrok Trybunału Sprawiedliwości.....	200
3.2.4. Komentarz.....	203
3.3. Praktyka sądowa.....	209
4. Korekta podatku naliczonego i zwrot nienależnie pobranego podatku od towarów i usług po wyroku C-276/14, Gmina Wrocław.....	212
5. Podsumowanie.....	218
Zakończenie.....	221
Bibliografia.....	225

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- druga dyrektywa – druga dyrektywa Rady 67/228/EWG z 11.04.1967 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw Państw Członkowskich dotyczących podatków obrotowych – struktura i warunki stosowania wspólnego systemu od wartości dodanej (Dz.Urz. WE L 71, s. 1303)
- dyrektywa VAT – dyrektywa 2006/112/WE Rady z 28.11.2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dz.Urz. UE L 347, s. 1, ze zm.)
- dziewiąta dyrektywa – dyrektywa Rady 2008/9/WE z 12.02.2008 r. określająca szczególne zasady zwrotu podatku od wartości dodanej, przewidzianego w dyrektywie 2006/112/WE, podatnikom niemającym siedziby w państwie członkowskim zwrotu, lecz mającym siedzibę w innym państwie członkowskim (Dz.Urz. UE L 44, s. 23, ze zm.)
- k.c. – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2019 r. poz. 1145 ze zm.)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
- o.p. – ustawa z 29.08.1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2019 r. poz. 900 ze zm.)
- pierwsza dyrektywa – pierwsza dyrektywa Rady z 11.04.1967 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw Państw Członkowskich dotyczących podatków obrotowych (67/227/EWG) (Dz.Urz. UE L 71, s. 1301, ze zm.)

- szósta dyrektywa – szósta dyrektywa Rady z 17.05.1977 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw Państw Członkowskich w odniesieniu do podatków obrotowych – wspólny system podatku od wartości dodanej: ujednolicona podstawa wymiaru podatku (Dz.Urz. UE L 145, s. 1, ze zm.)
- TUE – Traktat o Unii Europejskiej z 7.02.1992 r. (wersja skonsolidowana Dz.Urz. UE z 2016 r. C 202, s. 13)
- TFUE – Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej z 25.03.1957 r. (wersja skonsolidowana Dz.Urz. UE z 2016 r. C 202, s. 47)
- Traktat lizboński,
Traktat z Lizbony – Traktat z Lizbony zmieniający Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (Dz.Urz. UE z 2007 r. C 306, s. 1)
- trzynasta dyrektywa – trzynasta dyrektywa Rady z 17.11.1986 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw Państw Członkowskich odnoszących się do podatków obrotowych – warunki zwrotu podatku od wartości dodanej podatnikom niemającym siedziby na terytorium Wspólnoty (86/560/EWG) (Dz.Urz. WE L 326, s. 40)
- TWE – Traktat z 25.03.1957 r. ustanawiający Europejską Wspólnotę Gospodarczą (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:11957E/TXT>)
- u.p.t.u. – ustawa z 11.03.2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2018 r. poz. 2174 ze zm.)

Czasopisma i wydawnictwa promulgacyjne

- OSNP – Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych
- OTK-A – Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego; zbiór urzędowy, Seria A
- OTK-B – Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego; zbiór urzędowy, Seria B (od 2002 r.)

Inne

CBOSA	- Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych, http://orzeczenia.nsa.gov.pl
NSA	- Naczelny Sąd Administracyjny
SN	- Sąd Najwyższy
TK	- Trybunał Konstytucyjny
WSA	- Wojewódzki Sąd Administracyjny
VAT	- podatek od wartości dodanej

WSTĘP

Pewność prawa gwarantowana przez przedawnienie pozostaje w pewnej opozycji do zasady neutralności podatku od wartości dodanej. Po upływie określonego przez ustawodawcę krajowego terminu podatnik traci bowiem bezpowrotnie prawo do odliczenia podatku naliczonego oraz prawo do zwrotu podatku pobranego niezgodnie z prawem Unii Europejskiej, ponosząc w konsekwencji ciężar ekonomiczny podatku. Z perspektywy neutralności systemu VAT ingerencja zasady pewności prawa zniekształca system.

Trybunał Sprawiedliwości UE w swojej działalności orzeczniczej wielokrotnie łączył zasadę pewności prawa z terminami przedawnienia – chroniącymi zarówno podatnika, jak i organ podatkowy – nie tylko na gruncie prawa podatkowego. Choć podjęta w monografii tematyka była wielokrotnie przedmiotem rozważań Trybunału i stanowisko w tym zakresie uznać należy za ugruntowane, to w polskiej doktrynie nie była dotąd przedmiotem szerszej refleksji.

Inspiracją do podjęcia badań stała się krytyka, z jaką spotkało się orzecznictwo Trybunału w odniesieniu do objęcia zasadą pewności prawa również organów administracji. W glosie do orzeczenia w sprawie Alstom¹ jej autorzy zauważyli, że w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości bezpieczeństwem prawnym obejmowane są także organy administracyjne, a zatem organy państwa. Takie stanowisko, w ocenie glosatorów, stanowi zbyt daleko idące zastosowanie zasady pewności prawa, w sy-

---

¹ Ł. Jamróż, G. Goleń, Glosa do wyroku TS z 21.01.2010 r., C-472/08, LEX 2010, nr 113475.

tuacji gdy Trybunał winien skoncentrować się na zasadzie neutralności, na której oparty jest system podatku od wartości dodanej.

Celem pracy badawczej jest rekonstrukcja unijnej zasady pewności prawa w aspekcie terminów przedawnienia: realizacji prawa do odliczenia podatku naliczonego oraz terminu zwrotu nienależnie pobranego podatku od wartości dodanej. Zostanie ona przeprowadzona poprzez odtworzenie unijnego standardu terminów przedawnienia w podatku od wartości dodanej, określającego kryteria, jakim powinny odpowiadać krajowe terminy przedawnienia.

W monografii podjęto próbę odpowiedzi na dwa pytania identyfikujące zarazem problem badawczy: dlaczego Trybunał Sprawiedliwości obejmuje zasadą pewności prawa nie tylko podatnika, ale również organ podatkowy? Jakie kryteria spełniać powinien krajowy termin przedawnienia, aby pozostawać w zgodzie ze standardem unijnym?

W pracy przyjęto założenie, zgodnie z którym unijna zasada pewności prawa w podatku od wartości dodanej – realizowana poprzez krajowe terminy przedawnienia – chroni zarówno podatnika, jak i organ podatkowy. Krajowe terminy przedawnienia tylko wtedy stanowią emanację zasady pewności prawa, gdy realizują wzorzec unijny.

Struktura monografii podporządkowana została przyjętym założeniom.

Rozdział I stanowi wprowadzenie do podjętych rozważań. Przedstawiony w nim zostanie status prawny Unii Europejskiej, jej system prawny, zagadnienia harmonizacji prawa materialnego na poziomie unijnym oraz autonomii proceduralnej państw członkowskich, a także zwięzła charakterystyka wybranych zasad ogólnych prawa Unii Europejskiej oraz rola i znaczenie orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości UE.

W rozdziale II zaprezentowany będzie wspólny system podatku od wartości dodanej z uwzględnieniem cech tego podatku, jego konstrukcji oraz zasady neutralności. Analizie poddano prawo do odliczenia podatku naliczonego jako emanację zasady neutralności, powstanie i realizację tego prawa, wyłączenia i ograniczenia prawa do odliczenia, a także

korektę odliczeń. Ponadto przedmiotem dociekań będzie problematyka stosunku prawnego w podatku od wartości dodanej (jego polskiego odpowiednika – podatku od towarów i usług). Celem refleksji stanie się analiza tego stosunku w kontekście konstrukcji VAT, określenie wpływu fundamentalnej dla systemu VAT zasady neutralności na prawa i obowiązki stron stosunku podatkowoprawnego tego podatku: podatnika i organu podatkowego.

W rozdziale III przedmiotem refleksji stanie się problematyka terminów przedawnienia jako narzędzi realizacji zasady pewności prawa. Obszar badawczy wyznaczają dwa zagadnienia: koncepcja pewności prawa (zasada pewności prawa) oraz instytucja przedawnienia. W obszarze problematyki przedawnienia zaprezentowana będzie przyjęta w monografii siatka pojęciowa. W dalszej części naszkicowana zostanie instytucja przedawnienia na gruncie prawa unijnego. Następnie rozważania będą przeniesione na płaszczyznę prawa krajowego: zaprezentowane zostaną zagadnienia ogólne, tj. konstrukcja prawna przedawnienia, jej *ratio legis* i funkcje, a także instytucja przedawnienia w krajowym prawie podatkowym, ze szczególnym uwzględnieniem jej specyfiki w obszarze podatku od towarów i usług.

W rozdziale IV przedmiotem rozważań stanie się rekonstrukcja unijnego standardu terminów przedawnienia realizacji prawa do odliczenia podatku naliczonego oraz dochodzenia zwrotu nienależnie pobranego VAT dokonana na podstawie orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości. Punktem odniesienia dla rekonstrukcji wzorca będzie unijny standard ochrony prawnej. Odtworzenie unijnego modelu terminów przedawnienia w podatku od wartości dodanej poprzedzone zostanie analizą prawa do zwrotu podatku pobranego niezgodnie z prawem unijnym, pojęcia uprawnienia unijnego, sprawy unijnej, zasady procedur krajowych i związanego z nią środka krajowego służącego ochronie uprawnień wywodzonych z prawa Unii Europejskiej. W dalszych rozważaniach zaprezentowane zostaną ukształtowane w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości metody badania zgodności procedur krajowych w sprawach unijnych oraz wynikające z nich kryteria uznania terminu za spełniający standard unijny (realizujący zasadę pewności prawa) – tzw. termin rozsądny.

Rekonstrukcja unijnego standardu terminów przedawnienia pozwoli na skonfrontowanie go w rozdziale V z krajowymi terminami przedawnienia realizacji prawa do odliczenia oraz dochodzenia zwrotu nienależnie pobranego podatku od towarów i usług. Zaproponowany wzorzec zostanie przeniesiony na wybraną praktykę krajową. Pole rozważań zawężono do wybranych zagadnień – korekty podatku naliczonego z art. 86 ust. 13 u.p.t.u. oraz uregulowanego w Ordynacji podatkowej postępowania w sprawie zwrotu nienależnie pobranego podatku od towarów i usług. Przeprowadzenie testu zgodności terminów krajowych ze standardem unijnym pozwoli na ocenę ich zgodności z prawem UE.

Ze względu na wieloaspektowość zasady pewności prawa praca badawcza w swoich założeniach nakierowana została wyłącznie na analizę tej zasady w kontekście terminów przedawnienia w podatku od wartości dodanej i nie podejmuje tej zasady w innych kontekstach, uznawanych dotychczas w doktrynie za priorytetowe. Analizowane terminy przedawnienia, obejmujące również terminy zawite, traktowane są jako element krajowego otoczenia proceduralnego związany ze środkiem prawnym mającym na celu realizację praw jednostki (podatnika).

Monografia nie stanowi kompleksowej analizy orzecznictwa Trybunału odnoszącego się do zasady pewności prawa w kontekście terminów przedawnienia w VAT, a będące przedmiotem rozważań orzeczenia mają charakter egzemplifikacyjny. W pracy przyjęto perspektywę unijną. Przedmiotem rozważań nie są standardy krajowe wskazujące z konstytucyjnego punktu widzenia sposób stosowania standardu unijnego w krajowym porządku prawnym oraz przeszkody w jego realizacji w praktyce². Podjęty w monografii temat stanowi pierwszą w literaturze próbę refleksji nad instytucją przedawnienia w aspekcie zasady pewności prawa UE dokonaną z perspektywy działalności orzeczniczej Trybunału Sprawiedliwości UE.

---

² D. Miąsik, *Europeizacja prawa administracyjnego – pojęcie i konteksty* [w:] *System Prawa Administracyjnego*, t. 3, *Europeizacja prawa administracyjnego*, red. R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel, Warszawa 2014, s. 55.

Praca pisana jest z perspektywy praktyka, posiadającego wieloletnie doświadczenie zawodowe. Podjęta w niej problematyka nie jest zagadnieniem jedynie teoretycznym, ma ona bowiem poważne konsekwencje praktyczne zarówno dla podatników, państw członkowskich, jak i samej Unii Europejskiej. Terminy przedawnienia określają ramy czasowe wykonywania uprawnień i dochodzenia roszczeń wywodzonych z prawa UE. Upływ tych terminów powoduje definitywną utratę uprawnień.

***

Monografia oparta została na rozprawie doktorskiej opracowanej w Katedrze Prawa Finansowego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach pod kierunkiem Pani prof. dr hab. Jadwigi Glumińskiej-Pawlic i obronionej w marcu 2019 r. Pani prof. dr hab. Jadwidze Glumińskiej-Pawlic pragnę serdecznie podziękować za zaufanie i pełną życzliwości opiekę naukową. Dziękuję również recenzentom: Panu prof. zw. dr hab. Andrzejowi Gomułowiczowi z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz Panu prof. dr hab. Adamowi Nicie z Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie za ich cenne uwagi.

Rozdział I

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ A WYKŁADNIA PRZEPISÓW DOTYCZĄCYCH PODATKU OD WARTOŚCI DODANEJ

1. Unia Europejska. Porządek prawny UE

Z perspektywy prawnej Unia Europejska jest międzynarodową organizacją o zasięgu regionalnym, powstałą w oparciu o umowę (traktat), zawartą pomiędzy państwami członkowskimi¹. Jej obecny kształt jest efektem zmian wprowadzanych przez kolejne traktaty reformujące, wraz z ostatnim – Traktatem z Lizbony, który ujedynolicił strukturę tej organizacji, znosząc podział na Wspólnoty i Unię.

Traktat lizboński, który nadał Unii Europejskiej osobowość prawną, stanowi wraz z Traktatem o funkcjonowaniu Unii Europejskiej² podstawę bytu prawnego i działalności Unii Europejskiej, która zastąpiła Wspólnotę Europejską, przejęła powierzone jej wcześniej kompetencje i stała się jej następcą prawnym. Oba Traktaty mają taką samą moc

---

¹ Por. D. Kabat-Rudnicka, *Konstytucjonalizacja Unii Europejskiej a sądownictwo konstytucyjne. Wielopoziomowa współpraca czy rywalizacja?*, Warszawa 2016, s. 13.

² Art. 1 ust. 2 TFUE, wersja skonsolidowana Dz.Urz. UE z 2016 r. C 202, s. 47.

prawną. Traktat lizboński, zgodnie z art. 1 Traktatu o Unii Europejskiej³, stanowi przejście do nowego etapu procesu integracji europejskiej, zapoczątkowanego ustanowieniem Wspólnot Europejskich, a jego celem jest kontynuowanie procesu tworzenia coraz ściślejszego związku między narodami Europy, w którym decyzje są podejmowane jak najbliżej obywateli. W rezultacie tych przeobrażeń dotychczasowe prawo wspólnotowe stało się prawem Unii, obejmującym wszystkie przepisy wydane w przeszłości na podstawie Traktatu o Unii Europejskiej w wersji poprzedzającej Traktat z Lizbony.

Prawo UE jest nowym, autonomicznym porządkiem prawnym z własnymi źródłami prawa oraz procedurami ich tworzenia, „niemającym historycznego precedensu i współczesnego odpowiednika”⁴. Unia posiada odpowiednie instytucje służące tworzeniu, interpretowaniu i stosowaniu prawa, a szczególną rolę odgrywa tutaj Trybunał Sprawiedliwości UE.

Unijny system prawny koresponduje z charakterem Unii Europejskiej jako *sui generis* organizacji międzynarodowej i jest konsekwencją jej statusu prawnego. Tworzy on specyficzny porządek prawny, odróżniający prawo UE zarówno od prawa międzynarodowego, jak i wewnętrznego⁵. Prawo unijne stanowi wyraz kompromisu pomiędzy Unią Europejską jako organizacją o charakterze ponadnarodowym, posiadającą osobowość prawną, a państwami członkowskimi, które w strukturze Unii pozostają suwerenne. Określane też bywa jako wypadkowa różnorodnych interesów państw członkowskich i różnych grup nacisku oraz rezultat działania licznych niejednorodnych organów prawotwórczych UE⁶, które nie zostały uporządkowane według zasady trójpodziału władzy.

Unijny proces stanowienia prawa należy rozumieć wieloaspektowo, począwszy od procesu projektowania oraz procedur legislacyjnych

³ Wersja skonsolidowana Dz.Urz. UE z 2016 r. C 202, s. 13.

⁴ A. Wróbel, *Źródła prawa Unii Europejskiej [w:] Stosowanie prawa Unii Europejskiej przez sądy*, t. I, red. A. Wróbel, Warszawa 2010, s. 51.

⁵ Por. A. Kalisz, *Wykładnia i stosowanie prawa wspólnotowego*, s. 19.

⁶ Por. A. Kalisz, *Wykładnia i stosowanie...*, s. 152–153; T.T. Konciewicz, *Barriere naszego myślenia o roli sądów. Pomiędzy perspektywą uniwersalną, polską i europejską*, cz. 1: „Palestra” 2011/9–10, cz. 2: „Palestra” 2011/11–12.

przyjmowania aktów prawa unijnego, poprzez transpozycję unijnego prawodawstwa do ustawodawstw państw członkowskich, a skończywszy na niemniej ważnym orzecznictwie Trybunału w przedmiocie jednolitej wykładni i stosowania prawa unijnego⁷. Cechą charakterystyczną systemu prawnego UE jest upodmiotowienie jednostki⁸ w unijnym obszarze prawnym⁹ oraz przyjęcie, że uprawnienia jednostek wynikające z prawa Unii podlegają wykonaniu w krajowych porządkach prawnych.

Pojęcie oraz status prawa unijnego określił Trybunał Sprawiedliwości w swojej działalności orzeczniczej. W wyroku w sprawie 26/62 van Gend & Loos¹⁰, posługując się sformułowaniem *a new legal order of international law*, wyjaśnił, że „Wspólnota stanowi nowy porządek prawny w prawie międzynarodowym, na rzecz którego państwa ograniczyły (...) swoje prawa suwerenne i którego normy znajdują zastosowanie nie tylko do państw członkowskich, ale i pochodzących z nich jednostek”. Prawo to, niezależne od ustawodawstwa państw członkowskich, nie tylko nakłada na jednostki zobowiązania, lecz może również być źródłem uprawnień stanowiących element statusu prawnego tych jednostek. Uprawnienia te nie muszą być nadane wprost w traktacie, powstają one również jako skutek zobowiązań, które traktat nakłada w sposób ściśle określony zarówno na jednostki, jak i na państwa członkowskie oraz

---

⁷ *Legal Risk in UE Law. Interdisciplinary Studies on Legal Risk Management and Better Regulation in Europe*, eds. E. Mišćenic, A. Raccal, Springer 2016, s. 88: „This is reflected in all aspects of the Union’s lawmaking process, from the legislative drafting process and the legislative procedures on the adoption of EU legal acts, over the transposition of EU legislation into the laws of the MS and last but not least in decisions of the Court of Justice of the European Union (CJEU) ruling on uniform interpretation and application of EU law”.

⁸ Przez pojęcia „jednostka” lub „podmiot prawa” należy rozumieć osobę fizyczną, prawną lub inną jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej w opozycji do organu państwa członkowskiego. Por. K. Scheuring, *Ochrona praw jednostek w postępowaniach przed sądami unijnymi*, Warszawa 2007, s. 43 oraz M. Taborowski, *Konsekwencje naruszenia prawa Unii Europejskiej przez sądy krajowe*, Warszawa 2012, s. 17.

⁹ Por. T.T. Koncewicz, *Aksjologia unijnego kodeksu proceduralnego*, Warszawa 2010, s. 33 i n.

¹⁰ Wyrok TS z 5.02.1963 r., 26/62, NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos przeciwko Nederlandse administratie der belastingen, EU:C:1963:1.

Agata Ćwik-Bury – doktor nauk prawnych; sędzia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach; radca prawny z wieloletnim doświadczeniem w organach podatkowych; autorka publikacji z dziedziny prawa podatkowego.

Jest to pierwsze opracowanie, w którym podjęto problematykę pewności prawa w aspekcie krajowych terminów przedawnienia realizacji prawa do odliczenia podatku naliczonego oraz terminu zwrotu nienależnie pobranego VAT. Rozważania oparto na obszernym materiale badawczym, głównie orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości, opiniach rzeczników generalnych, poglądach doktryny oraz krajowym orzecznictwie sądowno-administracyjnym. Zrekonstruowano unijny standard terminów przedawnienia w podatku od wartości dodanej, który odniesiono do terminów realizacji prawa do odliczenia i prawa do zwrotu nienależnie pobranego VAT (tzw. termin rozsądny), który następnie przeniesiono na wybraną praktykę krajową.

Praca jest napisana z perspektywy praktyka mającego wieloletnie doświadczenie zawodowe zdobyte podczas wykonywania różnych zawodów prawniczych. Podjęta w niej problematyka nie jest zagadnieniem jedynie teoretycznym, powoduje ona bowiem poważne konsekwencje praktyczne zarówno dla podatników, państw członkowskich, jak i samej Unii Europejskiej. Terminy przedawnienia określają bowiem ramy czasowe wykonywania uprawnień i dochodzenia roszczeń wywodzonych z prawa UE. Upływ tych terminów powoduje definitywną utratę uprawnień.

Publikacja zainteresuje praktyków prawa podatkowego – sędziów, radców prawnych, adwokatów, doradców podatkowych zajmujących się prawem podatkowym, a także pracowników organów podatkowych.

„W centrum rozważań Autorki leży przedawnienie realizacji prawa do odliczenia podatku naliczonego oraz dochodzenia zwrotu nienależnie pobranego VAT, w kontekście zasady neutralności VAT(...).

Rozważania zawarte w pracy w znacznej mierze skupiają się na znaczeniu przedawnienia dla zasady pewności prawa. Autorka wskazuje, że Trybunał Sprawiedliwości UE w swojej działalności orzeczniczej wielokrotnie łączył zasadę pewności prawa z terminami przedawnienia, chroniącymi zarówno podatnika, jak i organ podatkowy, nie tylko na gruncie prawa podatkowego (...). **Tej pracy się nie kartkuje, ale czyta się ją z zainteresowaniem i namysłem.**”

Dr hab. Agnieszka Olesińska, prof. UMK

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

ISSN 1697-4392
ISBN 978-83-8187-170-9

9 788381 871709